

EDWARD ELGAR Enigmavariationer, forts

Sir Edward Elgar vid pianot

- V. R P Arnold var en allvarlig man, full av infall, vars nervösa skratt hörs i träblåset.
- VI. Isabel Fitton, amatör på altviolin som Elgar undervisade. De inledande takterna visar hur svårt det är att föra stråken från en sträng till en annan.
- VII. Arthur Troyte Griffith, arkitekt och usel pianist, vars klumpiga och bullrande pianospel karikeras.
- VIII. Winfred Norbury, en musikälskande vän vars 1700-talshus är det verkliga ämnet för denna variation. Ett pärlande skratt från husets tre förtjusande damer hörs i oboen.
- IX. A J Jaeger, kallad Nimrod (Bibelns mäktige jägare och stadsman), en tjänsteman hos förläggaren Novello var uppmuntran var av största betydelse för Elgar, och som delade hans beundran för Beethoven. Ingen kan skriva långsamma satser som Beethoven – därav anspelningen på andra satsen ur Pathétique sonaten. Detta har blivit hela verkets kulmen.
- X. Dora Penny, en ung kvinna som stammade litet och ofta gästade Elgars och som kallades Dorabella, hon i *Così fan tutte*.
- XI. G R Sinclair, organisten i Hereford-katedralen – men musiken berättar mer om hans bulldog Dan som fallit i floden (lyssna på stråkarna!) och som skäller glatt när han tar sig upp.
- XII. Basil Nevinson, en amatörcellist som Elgar gärna musicerade med.
- XIII. Lady Mary Lygon, vars resa till Australien 1899 inspirerade till klarinetten citat ur Mendelssohn uvertyr *Meeresstille und glückliche Fahrt* – men Elgar tänkte också på en flicka som seglat ur hans liv till Nya Zeeland några år tidigare – ångmaskinen hörs i pukorna.
- XIV. Elgar själv på trotsigt humör, tillsammans med Alice och Jaeger - hans båda närmaste vänner.

©Stig Jacobsson

SÄSONGS ÖPPNING 2007/2008

MALMÖ SYMFONIORKESTER
VASSILY SINAISKY dirigent
BORIS GILTBURG piano

JEAN SIBELIUS (1865 - 1957)
Tapiola op 112 (18')

SERGEJ RACHMANINOV (1873-1943)
Pianokonsert nr 2 i c-moll op 18 (34')
I. Moderato
II. Adagio sostenuto
III. Allegro scherzando

PAUS

EDWARD ELGAR (1857-1934)
Enigmavariationer op 36 (31')

Tema Enigma - Andante
I. C A E, Alice Elgar,
II. H D S -P, H D Steuart-Powell
III. R B T, Townshend
IV. W M B, Baker
V. R P A, Arnold
VI. Ysobel, Isabel Fitton
VII. Troyte, Arthur Troyte Griffith
VIII. W N, Winfred Norbury
IX. Nimrod, A J Jaeger
X. Dorabella, Dora Penny
XI. G R S, G R Sinclair
XII. B G N, Basil Nevinson
XIII. Romanza, Lady Mary Lygon
XIV. E D U Finale - Allegro

VASSILY SINAISKY dirigent

Vassily Sinaisky (f 1947) är vår chefdirigent sedan januari 2007 och är ett aktat namn både i hemlandet Ryssland och internationellt. Med kraftfull elegans, teknisk skicklighet och stort engagemang ger han konserter med MSO och många av världens mest framstående orkestrar. Som ung studerade han dirigering för Ilya Musin vid musikkonservatoriet i Leningrad och blev därefter assistent till den legendariske dirigenten Kirill Kondrasjin hos filharmonikerna i Moskva. 1973 vann han den prestigefyllda Karajan-tävlingen i Berlin, vilket blev startskottet för hans internationella karriär.

Sinaysky var under åren 1991-1996 chefdirigent och konstnärlig ledare för Moskva-filharmonikerna. Därefter fick han samma position hos ryska statens symfoniorkester, där han stannade till 2002. Sedan 1996 är han förste gästdirigent för BBC Philharmonic Orchestra och framträder varje år med dem på Proms. Tillsammans har de också gjort ett antal skivinspelningar på Chandos, främst rysk musik av Balakirev, Szymanowski, Shchedrin, Schreker samt Sjostakovitj. Han har också arbetat mycket med opera och har tidigare varit första gästdirigent vid Bolshoj i Moskva.

När Sinaysky inte framträder med MSO arbetar han med en rad orkestrar världen över. Nyligen har han dirigerat Los Angeles Philharmonic, Rundfunk-Sinfonieorchester Berlin, BBC Symphony Orchestra och Concertgebouw i Amsterdam. Säsongen har också innehållit debuter med Pittsburgh Symphony Orchestra, finska radions symfoniorkester och NDR Sinfonieorchester i Hamburg. Inom en inte alltför lång framtid väntar uppdrag med London Philharmonic Orchestra, filharmoniska orkestern i Rotterdam, ryska statens symfoniorkester, filharmonikerna i St Petersburg och City of Birmingham Symphony Orchestra, med vilken han samarbetar regelbundet, nyligen under en turné i Spanien. Vidare kommer Sinaysky att debutera med San Francisco Opera 2008.

Vassily Sinaysky är bosatt tillsammans med sin hustru i Amsterdam.

Foto Marco Borggreve

Sinaysky om MSO

Vad säger då Sinaysky själv om uppdraget i Malmö? Här följer ett uttalande:

"Over the last five years I have worked with the Malmö Symphony Orchestra on many occasions. Throughout this time I have experienced the warmth of the orchestra and their desire to develop and improve themselves. I have been impressed by the enthusiasm and energy generated over the development of this part of Sweden. The clear ambition shown by the orchestra management as well as the level of political support are certain to make the Malmö Symphony Orchestra a flagship of the new "Öresund" region. All these factors combined with the decision to enlarge the orchestra to a full scale symphony orchestra and the new commitment to recording, makes the position of Principal Conductor for the Malmö Symphony Orchestra an exciting and challenging role with huge creative possibilities and responsibilities. If we all continue to work hard I am sure that our shared vision of the orchestra as a major factor in the cultural life Northern Europe will be realised." /Vassily Sinaysky

BORIS GILTBURG piano

Rysk-israeliske pianisten Boris Giltburg (f 1984) är redan ett stort namn trots sin unga ålder. 18 år gammal vann han den internationella pianotävlingen i spanska Santander och därefter var han snart uppbokad av framstående konserter i Europa och Sydamerika. Det blev omkring 70 framträdanden som ett direkt resultat av vinsten, något som gav honom ovärderliga erfarenheter och inte minst chansen att spela inför publik.

Boris föddes i Moskva men växte upp i Tel Aviv. Talangen för piano kommer med stor sannolikhet från moderns sida; mamma och gammelmormor var pianolärare, mormor är fortfarande verksam konsertpianist. Han behövde därmed inte söka sig utanför hemmets väggar för att få pianolektioner och började spela för sin mamma när han var fem år. I dag studerar han för Arie Vardi i hemstaden Tel Aviv, men hans mamma är fortfarande ett värdefullt stöd och en källa till kunskap. En normal dag består av omkring sju-åtta timmars övning. 2006 började han studera vid Buchmann-Metha School of Music i Tel Aviv.

Boris Giltburg har uttryckt ett särskilt intresse för ryska kompositörer, något som bekräftades på hans debutinspelning (EMI) 2006: Prokofjevs Sonat nr 8, Skrjabins Sonat nr 2 och Mussorgskys Tavlör på en utställning. Valet grundade sig helt och hållet vad han tycker om och kritikerna hyllade honom för hans mod, tekniska briljans, balans och känsla. "Om man spelar det man gillar, gör det inget att det är svårt" berättade han i BBC Music Magazine när skivan hade släppts.

I år gjorde han sitt första framträdande med en större amerikansk orkester - Indianapolis Symphony Orchestra - som vid det tillfället leddes av vår egen maestro, Vassily Sinaisky. Giltburg har också turnerat i Sydamerika vid tre tillfällen och framträtt vid Miami International Piano Festival, brittiska Cheltenham Festival och Piano aux Jacobins Festival i Toulouse. Han gästar regelbundet Jerusalem Symphony Orchestra och Israeli Chamber Orchestra, med vilken han turnerade i USA som tonåring.

På agendan för nästa säsong står framträdanden med Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, Bournemouth Symphony Orchestra, City of Birmingham Symphony Orchestra och Orchestre National Bordeaux. Därtill väntar ett kärt återseende med symfoniorkestern i Prag och 2008 är det dags för debut i Wigmore Hall, London.

JEAN SIBELIUS

Tapiola op 112

1924 fick Jean Sibelius ett kompositionsuppdrag från New York Symphony Society, ett bevis på den stora uppskattning som den finske mästaren rönt i de engelskspråkiga länderna. Sibelius närmade sig sin sextionde födelsedag och han hade allt svårare att komponera. Beställningsverket fullbordades visserligen under det följande året, och det uruppfördes i New York den 26 december 1925 under Walter Damroschs ledning, men detta skulle visa sig bli hans sista orkesterverk. Trots att han levde i ytterligare 27 år, komponerade han endast några småsaker efter detta kraftprov. I Tapiola märks ingen konstnärlig avmattning. Kanske var han tvärt om på väg mot nya mål.

Det är den finska mytologins skogsgud Tapio som givit kompositionen dess namn och som leder våra associationer till Nordens djupa och mystiska skiftande skogsvärld. Paradoxalt nog skrev Sibelius denna musik i Italien! Musiken har fått ett impressionistiskt skimmer. Sibelius kanske aldrig skapat en mer raffinerad instrumentation, men är när man tittar närmare efter mycket strikt sammanhållen i formen. Följande diktrader inleder partituret:

”Vida de stå där, Nordens dystra skogar,
uråldriga, hemlighetsfulla, i vilda drömmar;
där inne dväljes skogarnas mäktiga gud,
skogsandar binder sin hemliga väv uti dunklet.”

SERGEJ RACHMANINOV

Pianokonsert nr 2 c-moll op 18

Sergej Rachmaninov föddes långt från den framväxande industrialismens politiska virvlar, i ett välbärgat hem på den ryska landsbygden. Både mor och far spelade piano och hans syster var en god sångerska, så musiken fick han med sig från barnsben. Självt skulle han bli Moskvakonservatoriets främsta elev och tonåringens examensprov, operan Aleko, blev så bra att den fortfarande spelas. Men säg den lycka som är beständig. När 23-åringens första symfoni uruppfördes blev det ett dundrande fiasko. Han förstod inget av den framväxande revolutionen, och när han så småningom slog sig ner i USA, kunde han aldrig känna sig hemma där. Redan efter sitt första besök i USA i oktober 1909 skrev han hem att landet visserligen var fyllt av lysande symfoniorkestrar, men att det mesta ändå var

Jean & Aino

Sergej & Natalya

främmande och osympatiskt. Han komponerade endast sex verk under de tjugofem sista levnadsåren.

Efter fiaskot med första symfonin tystnade han länge som tonsättare. Han tvingades söka psykiatrisk hjälp för att på nytt få mod. Hjälpen fanns hos dr Dahl, vars recept var att Rachmaninov så snabbt som möjligt skulle börja skapa igen. Under hypnos intalade doktorn honom att skriva en utomordentligt fin konsert. Resultatet blev just andra pianokonserten, och den tillägnades naturligtvis dr Dahl. Från de första elektrifierade ackorden sitter man trolldunden av de härliga melodierna, den mogna klangen, den glimrande virtuositeten - och visst har vi hört konserten även i andra sammanhang. Noel Cowards Brief Encounter är bara en av de många filmer den blivit ledmotiv i.

Den hypnotiska behandlingen hade också givit Rachmaninov mod att åter framträda som pianist offentligt, och han svarade själv för solostämman vid uruppförandet 1901. Sedan dess har konserten alltid stått på pianisternas topplista.

EDWARD ELGAR

Enigmavariationer

Det var med Enigmavariationer Elgar slog igenom. Uruppförandet ägde rum i London i juni 1899 med Hans Richter, den store dirigenten vid Wienoperan. Som variationsverk betraktat saknar det motsvarighet när det gäller charm och briljant orkestrering. Dessutom har titeln - som betyder gåta - fascinerat. Vad har han menat? Själva 'enigma'-temat, föreställer sannolikt Elgar själv i relation till en rad vänner. Och vilka är vännerna? Idag har man lyckats identifiera alla fjorton porträtten. Men vad menade han när han talade om en melodi som "löper genom hela verket men aldrig spelas. Huvudrollsinnehavaren är aldrig på scenen"?

Edward & Alice

- I. Alice Elgar, tonsättarens hustru, romantisk och alltid stödjande, ägnas ett vackert tecknat porträtt.
- II. H D Stuart-Powell brukade spela piano tillsammans med Elgar och lät alltid fingrarna löpa fram och tillbaka innan de började musicera. Han spelade också trio tillsammans med Elgar och cellisten i nr 12.
- III. R B Townshend var en älskvärd excentriker som gärna imiterade en amatörskådespelare vars djupa röst ibland slog över i falsett.
- IV. W M Baker smällde en gång igen dörren efter sig då han gick ut ur ett rum fullt av gäster.